

2009

PHILOSOPHY - II (Optional)

तत्त्वज्ञान - II (वैकल्पिक)

100103

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is Compulsory. Of the remaining questions, attempt any four selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे, तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) For each slab of 10, 15 and 20 marks, the examinee is expected to write answers in 125, 175 and 250 words respectively.
प्रत्येकी 10, 15 आणि 20 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थीकडून अनुक्रमे 125, 175 आणि 250 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.
- (viii) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer any four of the following (10 Marks each) :

खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

- (a) Explain briefly the doctrine of Purushartha in traditional Indian philosophy. 10
पारंपारीक भारतीय तत्त्वज्ञानातील पुरुषार्थाची शिकवण थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (b) Briefly explain the Law of Karma, discuss how does it leads to determinism ? 10
कर्मसिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा तो नियतीवादाशी कसा जावून पोहोचतो यासंबंधी चर्चा करा.
- (c) Bringout the importance of Dr. Ambedkar's critique on traditional caste system 10
in Indian society.
डॉ. आंबेडकरांनी पारंपारीक जातीव्यवस्थेवर केलेल्या टीकेचे महत्व स्पष्ट करा.
- (d) Explain the idea of secularism, and comment whether the secular state is 10
possible ?
धर्मनिरपेक्षतेची कल्पना स्पष्ट करून 'धर्मनिरपेक्ष राष्ट्र' शक्य आहे काय ? यावर प्रतिक्रिया द्या.
- (e) Bringout the significance of Gandhiji's idea of Trusteeship in Social Life. 10
गांधीजींच्या 'विश्वस्त' या कल्पनेचे समाज जीवनाच्या संदर्भातील औचित्य विशद करा.

SECTION - A

www.mpscmaterial.com
विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) With suitable definitions discuss the various attributes of Religion. 10
योग्य त्या व्याख्यांसह धर्माच्या विविध वैशिष्ट्यांबद्दल विवेचन करा.
- (b) Explain the doctrine of Four Noble Truths by Buddha. 10
बुद्धाचा 'चार आर्यसत्ये' हा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (c) Explain and evaluate the idea of categorical imperative in Kantian philosophy. 10
कांटच्या तत्त्वज्ञानातील 'निरूपाधीक आदेश' या कल्पनेचे स्पष्टीकरण व मूल्यमापन करा.
- (d) What is Meta ethics ? Describe the various issues discussed in meta-ethics. 10
परा नीतीमिमांसा म्हणजे काय ? परानीतीमिमांसेत चर्चितल्या जाणाऱ्या विविध मुद्द्यांविषयी विवेचन करा.

3. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain the relationship within philosophy, Religion and Morality. 10
तत्त्वज्ञान, धर्म आणि नीती यांच्यातील पस्परसंबंध स्पष्ट करा.
- (b) Explain the idea of 'Triratna' in Jaina Philosophy. 10
जैन तत्त्वज्ञानातील त्रिरत्ने ही कल्पना स्पष्ट करा.
- (c) Explain and critically evaluate the doctrine of 'Nishkam Karmayoga' in Bhagwatgita. 10
भगवद्गीतेतील 'निष्काम कर्मयोग' सिद्धांताचे स्पष्टीकरण करून त्याचे चिकीत्सक मूल्यमापन करा.
- (d) Critically examine emotivism as a branch of meta ethics. 10
परानीतीमिमांसेची एक शाखा म्हणून भावनावादाचे चिकीत्सक परीक्षण करा.

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Bringout the need and significance of business ethics as a part of applied ethics. 10
उपयोजित नीतीमिमांसेचा एक विभाग म्हणून व्यावसायिक नीतीमिमांसेची गरज आणि औचित्य स्पष्ट करा.
- (b) Explain the Notion of animal right. What arguments are given for and against animal rights ? 15
प्राण्यांच्या हक्कासंबंधीची कल्पना स्पष्ट करा. प्राण्यांच्या हक्कांचे समर्थन व खंडन करण्यासाठी कोणते युक्तिवाद केले जातात ?
- (c) Explain briefly the problem of abortion and discuss the religious approach towards abortion. 15
गर्भपात ही समस्या स्पष्ट करून, गर्भपातासंबंधीच्या धार्मिक दृष्टीकोनाविषयी चर्चा करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain the Hindu Conception of God. How does it is related to individual Marality -- Discuss. 10
ईश्वराविषयीची हिन्दुंची कल्पना विशद करा. ही संकल्पना व्यक्तिच्या नैतिकतेशी कशी संबंधीत आहे... चर्चा करा.
- (b) Explain the basic features of Advaita Vedanta as one of the important traditional philosophies. 10
एक महत्वपूर्ण पारंपारीक तत्त्वज्ञान या दृष्टीने अद्वैत वेदांताची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (c) Bringout the socio-cultural significance of Varakari Cult in Maharashtra. 10
महाराष्ट्रातील वारकरी संप्रदायाचे सामाजिक - सांस्कृतिक महत्व विशद करा.
- (d) Explain cognitivists approach to religious mysticism and religious experience. 10
धार्मिक गुढवाद आणि धार्मिक अनुभूती संबंधी प्रज्ञावाद्यांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

- o O o -
www.mpscmaterial.com

5. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Examine critically the ethical implications of the view that 'Business is Business'. 10
'व्यवसाय म्हणजे व्यवसाय' या दृष्टीकोनाच्या नैतिक परिणामांचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- (b) Explain the idea of ecological balance and discuss how Preservation and 15
Conservation of Nature is a need of the hour.
निसर्गाचे जतन आणि संवर्धन एक काळाची गरज कशी आहे त्यासंबंधी चर्चा करा.
- (c) Explain the problem of Euthanasia, bringout the arguments For-and-against 15
Euthanasia.
स्वेच्छामरण ही समस्या स्पष्ट करून स्वेच्छामरणासंबंधी सकारात्मक, नकारात्मक युक्तिवाद सांगा.

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain and critically examine Marx's theory of Dialectical Materialism. 10
मार्क्सचा द्वंद्ववादी भौतिकवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करून त्याचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- (b) Briefly explain Vinoba's idea of 'Bhoodan' and discuss the limitations of this 10
movement.
विनोबांची 'भूदान' ही कल्पना थोडक्यात विशद करून भूदान चळवळीच्या मर्यादांबाबत चर्चा करा.
- (c) Bringout the significance of Mahatma Phule's views regarding Women Education. 10
स्त्री शिक्षणाबद्दल महात्मा फुलेंच्या दृष्टीकोनाचे महत्त्व विशद करा.
- (d) Democracy is not only a political system rather it is a way of Life Discuss. 10
लोकशाही ही केवळ राजकीय प्रणाली नसून तो एक जीवनमार्ग होय विवेचन करा.

P.T.O.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain the basic features of Radical Humanism (NEW HUMANISM) according to M.N. Roy. 10
एम.एन. रॉय यांच्या नवमानवतावादाची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (b) Explain Gandhiji's view that Satyagraha is the only effective way of social transformation. 10
सत्याग्रह हाच समाजपरिवर्तनाचा प्रभावी मार्ग होय.... हा गांधीजींचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- (c) Explain Mahatma Phule's Critique of Hindu Social System and social Discrimination. 10
हिन्दु समाजव्यवस्था आणि सामाजिक भेदभावांबद्दल महात्मा फुलेंची टीका स्पष्ट करा.
- (d) Explain the problem of equality. How does the equality related to Social Justice.... 10
Comment.
समानतेची समस्या स्पष्ट करा. समानता सामाजिक न्यायाशी कशी संबंधीत आहे..... आपल्या प्रतिक्रिया द्या.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What is the problem of existence of God ? Explain the ontological argument (western tradition) for the existence of God. 10
ईश्वराच्या अस्तित्वाविषयीची समस्या काय आहे? ईश्वरास्तित्वासंबंधी देण्यात येणारा सत्ताशास्त्रीय युक्तिवाद (पाश्चात्य परंपरेतील) स्पष्ट करा.
- (b) With the help of Buddhist view comment over the possibility of religion without God. 10
बुद्धीस्ट दृष्टीकोनाच्या अनुषंगाने ईश्वरविरहित धर्माची शक्यता यावर प्रतिक्रिया व्यक्त करा.
- (c) Explain the contribution of traditional idea of Bhaktiyoga in the construction of Ethical Society. 10
'भक्तियोग' या पारंपारीक कल्पनेचे नैतिक समाज निर्मितीतील योगदान स्पष्ट करा.
- (d) Explain cognitivists approach towards religious language. 10
धार्मिक भाषेसंबंधी प्रज्ञावाद्यांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

P.T.O.